

Esperits i Déus

Ana Fernández Álvarez

La darrera dècada d'aquest segle s'està caracteritzant per la pràctica de la "recapitulació" cultural, no solament per part dels mas-media, sinó que també hi participa allò que anomenem les èlits. Una espècie de "revival" que doblega el segle i ens trasllada als principis. Sense entrar a valorar aquesta predisposició a tornar als orígens, no és inútil que pensem: incertesa mil·lenarista? Sincretisme cultural? Anàlisi i reflexió sobre el que ha estat el nostre segle XX? Segurament són moltes les preguntes i les respostes que es fan i responen sociòlegs, psicòlegs o filòsofs per a tractar aquest apassionant moment que ens ha tocat viure als qui, per generació, coneixerem dos segles, el XX i el XXI.

Dins aquesta línia de revisionisme sociocultural s'inscriu la mostra "Esperits i déus" que ens ofereix La Caixa de Sabadell. La vitalització de l'indigenisme artístic dins el món occidental és una espècie de fascinació vitamínica que ja es donà a principis de segle, enamorant les avantguardes europees i materialitzant-se a les teles de Cezanne o a les de Picasso. Ara torna, però amb ingredients més interessants i totalitzadors, fruit d'una introspecció més profunda que supera la valoració merament estètica que es va fer aleshores d'aquests objectes. La qüestió plantejada al pròleg del catàleg de l'Exposició és ja, en si mateixa, tota una declaració de principis: com ens hem de comportar davant les altres cultures i de quina manera podem salvaguardar-ne l'ori-

ginalitat per combatre la generalització d'una cultura de masses que tendeix a igualar-ho tot a escala mundial? Es tracta d'abandonar aquesta pràctica que ens és tan pròpia de projectar sobre el que ens és aliè els nostres propis valors culturals. Funcionem per associació d'idees, pretenem conèixer el món desconegut en la mesura que el mimetitzem amb allò que ja sabem, així, practiquem la simplificació i restem presoners d'uns límits ideològics que abonen la intolerància i el rebuig.

Per gaudir de la mostra ens hem de desprendre de molts dels nostres valors culturals i intentar mirar-la amb una perspectiva estètica diferent. La cultura occidental cristiana, model impositiu que, a través del sincretisme, ens ha fet oblidar molta part dels nostres antecedents precivilitzadors i, per tant, indígenes, fa difícil l'apropament valoratiu precís que requereix l'Exposició. Des que el model cultural medieval identificà el temple amb allò que anomenem sacre, creant una rotunda frontera entre el món sagrat i el món profà, ens és difícil assumir la sacralització que de la naturalesa fa l'indigenisme.

L'esforç didàctic d'aquesta mostra és molt remarcable. Va més enllà de la mirada admirativa i estètica d'uns objectes i s'instal·la dins un discurs més ric: creences, rituals, cerimònies, etc. Tot s'organitza com un gran Teatre Còsmic, fonamentalment animista, que va des de la més extrema de les ingenuïtats estètiques a la més profunda de les abstraccions. Un interessant itinerari que invita l'espectador a abandonar la simple contemplació formal i reflexionar sobre la diversitat multicultural del món, un món que, precisament, no té un melic anomenat Occident, sinó que està configurat per una rica varietat interpretativa de la realitat.